

GRÆSMARKER TIL FÅR

Af fårekonsulent

Richard Andersen, Rønnede

Jeg er fårekonsulent og ikke græsmarkskonsulent, men jeg har arbejdet med græs i mange år og set mange græsmarker i min tid. Jeg ser næsten hvert år en enkelt mark eller to, som er som den skal være, men der er desværre langt imellem dem. Det er mit håb at denne artikel kan være med til at skabe basis for bedre græsmarker til får.

Etablering af græsmarken.

Der skal sås på en fast tromlet mark, hvor frøet sås 1 cm nede i jorden. Det er meget bedre at så oven på jorden end at så det som korn i en dybde af 4 cm. Den gode græsmark opnås ved, at så marken 2 gange på kryds, fordi 11 cm mellem såtragtene er for meget ved etablering af en græsmark, der skal afgræsses af får.

Vedvarende græsmarker kan forbedres ved at blande 5 til 10 kg græsfrøblanding i gødningen der udbringes i foråret.

Græsmarkernes fjende nr. 1 er sultne får. Græsmarken starter væksten, så snart temperaturen stiger i foråret. For at græsset kan komme godt i gang, skal det have

SIDE 4

nogle energireserver i rodnettet, som er opbygget fra året før. Når lyset rammer den grønne bladmasse, dannes der, energi som skal bruges til udbygning af rodsystem og græsvækst over jorden.

Når fårene går om vinteren og fjerner alt grønt fra græsplanterne, tappes røddernes energireserver, og det bliver vanskeligt for græsset at komme i gang efter vinteren.

Den anden grundsætning i græsmarksproduktion er, at der skal være skygge ved jordoverfladen, også selv om græshøjden er 5 cm.

Når man går i en græsmark, er det vigtigt at man ikke kan se den bare jord mellem græsplanterne. Hvis der er bare pletter, hvor der er lys, spirer ukrudte og konkurrerer med græs og kløver. Det siges, at dygtige lammeproducenter i England har altid lidt græsfrø i lommen, som bliver strøet på bare pletter. Det kunne vi måske lære noget af.

Når der er 2 græsskud pr cm^2 , hvilket svare til 20.000 græsskud pr m^2 , er græsmarken rigtig til fåregræsning. Når det er kløvergræs, er det tilstrækkelig med 10.000 græs-

skud pr. m^2 .

Gødskning

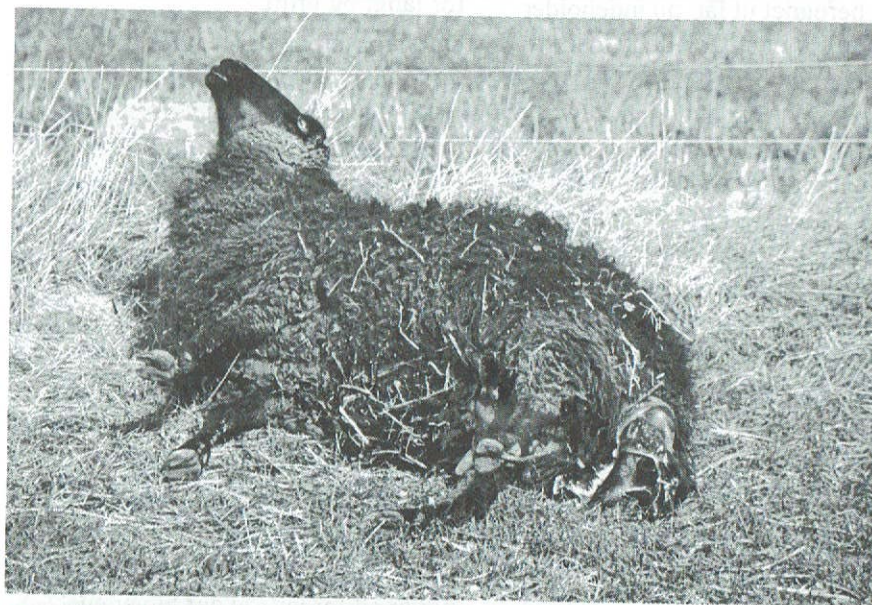
Først vil jeg anbefale at lade Planteavlskontoret lave gødningsplan og gødningsregnskab.

De vigtigste næringsstoffer til græsmarken er kvælstof (N), fosfor (P) og kali (K). Jeg vil overlade det til dit planteavlskontor at afgøre, hvor meget N der skal bruges til græsset og de øvrige marker på ejendommen.

Om foråret skal der tildeles gødning, når græsvæksten er startet fra midt i marts og lidt senere på kolde og våde arealer. Græsmarken får hurtigt brugt den næring, der er i

kunstgødningen, og derfor er det vigtigt, at gødningen fordeles over vækstperioden frem til august. Den planlagte mængde af N kan med fordel deles over 4 udbringninger med f.eks. 30 - 30 - 20 - 20 % pr. udbringning med 4 til 5 uger mellem hver. Med hvidkløver i græsmarken som kvælstofsamler, kan det ikke betale sig at gøde efter 1. august. En god kløverbestand i græsmarken gør, at lammene vokser ca. 50 gram mere pr. dag, samt at N-tildelingen kan reduceres væsentligt. Tildeling af N efter 1. september kan let gøre at græsset ikke overvintrer.

For at fastlægge behovet for P og K

Sort finuldsfår, der læmmer - side 5 - 7 - 9

er det væsentligt at kende jordens indhold, og her kan planteavlskontoret være behjælpelig med at få taget nogle jordbundsanalyser.

Gødskning med P skal være mellem 15 til 30 kg pr. ha, under hensyntagen til udbytte og bortførelse med husdyr og slæt. Gødskning med K skal ved afgræsning være ca. 40 kg pr. ha. Hvis græsset fjernes fra arealet skal der bruges fra 100 til 200 kg K pr. ha.

Valg af græsfrøblandinger

Valget af græsfrøblandinger til fårefolde er blevet meget lettere i de senere år, da blandingerne, der er beregnet til får, nu indeholder gode sorter småbladede hvidkløver, de bedste sorter rajgræs til afgræsning, og lidt engrapgræs og rødsvingel, der er med til at give slidstyrke i græsmarken. Hvis der er tale om fugtige områder vil jeg anbefale at anvende en græsfrøblanding, der er beregnet til dette gerne med lidt timote. Undgå hundegræs i markerne til får. Hundegræs bliver let nogle store buske, som fårene går uden om.

Afgræsning i storfold

(en fold hvor fårene går hele sommeren)

Den tætte græsmark skal være bidt i bund før jul, hvor fårene fjernes fra den græsmark, der skal bruges

til afgræsning det følgende år.

Når forårsvæksten starter, skal dyrene ud og holde græshøjden mellem 5 og 7 cm. Hvis græshøjden kommer under 5 cm, bliver væksten hæmmet, og bliver den over 7 cm begynder græsset at gå i frø samtidig med, at spildet af bladmasse stiger. Fårene er desværre ikke udstyret med denne viden og en målepind på næsen, men med en forkærlighed for det græs, der er vokset natten i forvejen. Derfor bliver der nogle områder i marken, hvor fårene har ædt græsset for dybt og andre områder, hvor det bliver for langt og groft.

Der hvor fårene har ædt for dybt, går græsvæksten i stå, og græstæppet bliver åbent, hvilket gør, at der kommer en masse ukrudt som mælkebøtte, fuglegræs, etårig rapgræs m.m. Der hvor græsset er blevet for groft, går det i frø samtidig med, at fordøjeligheden falder, og foderværdien i græsset bliver for lav. Det høje, tørre græs vil fårene ikke æde, og de friske græsskud, som kommer i bunden af marken i løbet af sommeren, forsøger fårene at sortere fra alt det gamle græs. Dette sorteringsarbejde tager alt for lang tid, således at foderoptagelsen bliver alt for lav, og der bliver en utilfredsstillende tilvækst på lam-

mene.

Studsning af græsset er en nødvendighed for, at marken producerer det græs, som fårene kan æde tilstrækkeligt af til at give en god tilvækst på lammene. Studsning af ca. 25% af folden hver uge kan være en løsning for at sikre, at der ikke er gamle frøstandene, der er pudset af i ca. 5 cm højde, vil også forhindre fårene i at æde dybere end stubhøjden og dermed gøre, at fårene har svære ved at dødbide marken. Denne metode vil ikke være så god som 4 skiftefolde.

Gøskning af storfolden kan også gøres på den måde, at der gødes 25

% af folden af gangen.

Ved at bruge græsfrøblandinger, der er beregnet til afgræsning, som indeholder småbladede typer af hvidkløver som rivendel, S-184 og Nanouk, kommer afgræsningen til at fungere bare lidt bedre i en storfold.

På vedvarende græsningsarealer, hvor studsning ikke er mulig, og i naturpleje hvor der er erfaring for, at græsset bliver for groft i løbet af sommeren, gælder det om at lukke fårene tidligt ud, således at, det er et stort areal der bliver holdt nede fra starten. Den periode hvor græsset løber fra fårene, skal nok komme.

Teorien med storfoldsafræsning er,

Sort finuldsfår, der læmmer - side 5 - 7 - 9

at man starter med et stort areal og få dyr. Når græsvæksten tager til i løbet af maj, øges antallet af dyr. Midt i juni når græsvæksten igen aftager, reduceres antallet af dyr igen. Denne regulering kan også gøres ved, at det er græsningsarealet, der ændres, således at græshøjden holdes på de ønskede 5 til 7 cm. Denne teori er utrolig svær at få til at fungere i praksis.

Afgræsning i skiftefolde

Den bedste metode til at styre afgræsningen er skiftefolde. En god og sikker metode er at have en afgræsningstid fra 4 til 7 dage efterfulgt af ca. 3 ugers hvile. I hvileperioden når græsset en højde på 12 til 15 cm, hvilket er passende, inden fårene slippes ind på marken. Denne græsningshøjde er også passende for hvidkløveren, som ikke bliver kvalt af det længere græs. Hvis græshøjden bliver over 17 cm, vil fårene træde det ned, og det varer længe inden marken igen bliver god og tæt.

Jeg vil således anbefale, at græsningsarealerne til får deles op i 4 til 6 folde, således at foldskifte er mulig. Hvis du ønsker, at dine dyr går i f.eks. 2 hold, skal der bruges 8 til 12 folde for at sikre græsset den nødvendige hviletid.

Overskudsgræs

eller mangel på græs.

Det er altid et aktuelt spørgsmål, om der skal laves ensilage eller hø. I stedet for at skulle konservere overskudsgræs som enten hø eller ensilage, kan man have en højere belægningsgrad og fodre ekstra, når den kraftige græsvækst aftager over sommeren.

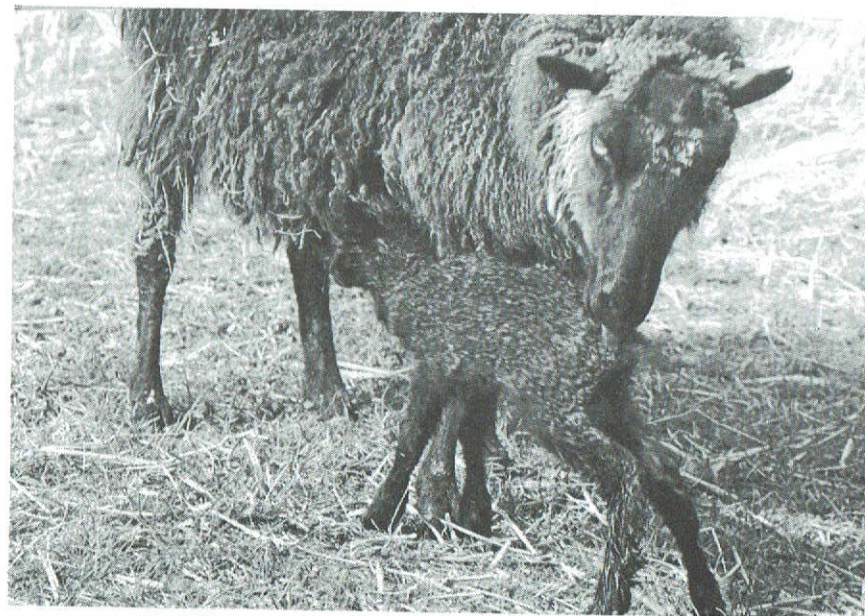
Problemet ved høslæt på græsningsarealer er, at græsset skal have en vis udviklingsgrad for at det er til at få høet tørt, og dermed kommer vi let hen omkring den 10. juni, inden der bliver slået hø. På dette tidspunkt vil der være helt mørkt i bunden af græsmarken og mange af de små græsskud, der gør marken tæt, vil være døde. Hvidkløveren vil også være stærkt svækket, hvilket gør, at der går lang tid, inden græsmarken igen har fået den rette tæthed til fårefgræsning.

Ensilering omkring den 25. maj er ønsketækning, da det vil give en særdeles god ensilage samtidig med, at græsmarken bevarer sin tæthed og kommer hurtigt i vækst efter slet.

Problemet med ensilering er, at det let bliver meget dyrt. Der skal være mindst 50% tørstof i ensilagen, således at der er over 200 fe i en balle. Meget ensilage bliver taget med under 30% tørstof, og så kommer vi let under 100 fe pr. balle, og så bliver græsensilage dyrere end

Gode råd om græsmarksstyring til får:

- Marken skal være tæt som karse
- Græshøjden skal altid være mellem 5 og 15 cm
- Vintergræsning er en forbrydelse mod græsmarken
- Sent høslæt ødelægger kløver og den tætte græsvækst
- Storfolde med 1 fold hele sommeren duer ikke, hvis der ønskes et stort græsudbytte
- Brug mindst 4 folde, således at græsset kan få 3 ugers hviletid efter 1 uges afgræsning
- Græsmarkerne skal studses for frøstængler og vraggræs

Sort finuldsfår, der læmmer - side 5 - 7 - 9